

Skripta
za srednje radionice japanskog
Makoto

Katja Kržišnik, Kristijan Čavić, Tomislav Mamić

21. listopada 2022.

Sadržaj

023: Opisna rečenica.....	3
024: Vremenske imenice.....	6
025: Priložne imenice I.....	9
026: Nominalizacija.....	12
027: Usporedbe I.....	15
028: Usporedbe II.....	18
029: Pasiv.....	21
030: Kauzativ.....	25
031: Hortativ.....	28
032: Potencijal.....	33
033: Imperativ.....	36

Opisna rečenica

Teorija - opis u japanskom

Dosad smo za opisivanje imenica, izuzev nekih primjera koje smo smatrali težima, koristili samo pridjeve. Naučili smo da pridjevi dolaze uglavnom u dvije vrste koje smo nazvali い i な pridjevima¹. Međutim, japanski pridjevi za razliku od hrvatskih mogu nositi informacije o vremenu i negaciji, što nam je kompliciralo prijevod. Pogledajmo točno *kako* se prijevod mijenja:

ねこ
くろい猫 *crna mačka*
くろくない猫 *mačka koja nije crna*

Iako se u japanskom struktura rečenice nije značajnije promijenila, u hrvatskom smo pridjev morali zamijeniti cijelom zavisnom rečenicom *koja nije crna* da bismo dodali negaciju. Međutim, pogledamo li поближе くろくない, možemo uočiti da se radi o dva dijela koje smo već prije vidali, a koje znamo koristiti i odvojeno - くろく (prilog od くろい, *crno*) i ない (negacija glagola ある, *biti*). Možemo reći da je くろくない zapravo zavisna rečenica koja se sastoji od negiranog glagola ある i priloga くろく koji taj glagol opisuje.

Ovakvo opisivanje predikatima jedan je od temeljnih mehanizama za građenje rečenica u japanskom jeziku.

Teorija - predikatni i opisni oblik

U prošlosti jezika, sve riječi koje su mogle poslužiti kao predikat imale su dva različita oblika - predikatni i opisni². Kad bi služile kao predikat glavne rečenice, dolazile bi u predikatnom obliku, a kad bi bile predikat zavisne rečenice koja opisuje neku imenicu, koristio se opisni oblik. Pogledajmo primjere:

あかい くるま *crveni auto* (opis)
くるまは あかい。 *Auto je crven.* (predikat)

Nekad davno, pridjevi u ovim rečenicama razlikovali bi se po obliku (あかき i あかし), no u modernom jeziku い pridjevi su izgubili ove razlike. Na sličan način razlike su izgubili i glagoli pa su im danas oba oblika ista:

りんごを 食べた。 *Pojeo sam jabuku.* (predikat)
食べた りんご *jabuka koju sam pojeo* (opis)

Jedina nama bitna skupina riječi u kojoj su se razlike zadržale do danas jesu な i の pridjevi koji u predikatnom obliku dolaze u kombinaciji sa spojnim glagolom:

びょうきの人 *bolestan čovjek* (opis)
あの人は びょうきだ。 *Onaj čovjek je bolestan.* (predikat)
げんきな人 *zdrav / veseo čovjek* (opis)
あの人は げんきだ。 *Onaj čovjek je zdrav / veseo.* (predikat)

¹U jap. gramatici ove se vrste zovu 形容詞 (けい. よう. し) i 形容動詞 (けい. よう. どう. し).

²U jap. gramatici 終止形 (しゅう. し. けい) i 連体形 (れん. たい. けい).

Teorija - strogo opisne riječi

Osim dosad spomenutih opisa, u japanskom jeziku postoji još jedna kategorija opisnih riječi za čiji naziv u hrvatskom jeziku nemamo dobar prijevod pa ćemo ih zvati 連体詞 (れん. たい. し) kao u jap. gramatici. Neke od ovih riječi već smo koristili (npr. この, その, あの), a posebne su po tome što se pojavljuju isključivo kao opis imenice i što su nepromjenjive. Najčešći zbunjujući primjeri su:

大きな いえ *velika kuća* ✓
 いえは 大きだ。 *Kuća je velika.* ✗ (mora biti 大きい)
 小さな 花 *mali cvijet*
 花は 小さだ。 *Cvijet je malen.* ✗ (mora biti 小さい)

Iako tako izgledaju, 大きな i 小さな **nisu** na pridjevi već opisne riječi. Ovakve opisne riječi vrlo su često nastale kao okamenjeni ili malo promijenjeni oblici drugih riječi pa ih je lako zamijeniti za druge vrste i krivo upotrijebiti, no na našu sreću, nema ih puno³.

Tvorba opisnog oblika

Zahvaljujući promjenama u modernom jeziku, tablica u nastavku postala je veoma jednostavna. Komplikacije dolaze od imenica i な pridjeva čiji predikatni oblik stvaramo pomoću spojnog glagola だ. Naime gramatički gledano, opisni oblik tog glagola trebao bi uvijek biti な, ali u praksi to nije tako i imenice gotovo uvijek opisuju druge imenice česticom の⁴.

vrsta predikata	predikatni oblik	opisni oblik
imenica	～だ	～の
な pridjev	～だ	～な
い pridjev	nema razlike	
glagol	nema razlike	

Tvorba i značenje opisne rečenice

Rečenica postaje opisna kad njezin predikat prebacimo u opisni oblik (što uglavnom znači da mu ne moramo napraviti ništa!) i umetnemo je u drugu rečenicu kao opis nekoj opisivoj riječi ili izrazu. Pri tome gotovo uvijek opisujemo riječ koju bismo morali umetnuti u zavisnu rečenicu da bi postala samostalna. Pogledajmo primjere:

たけしくんは りんごを食べた。→ たけしくんが 食べた りんご

Takeši je pojeo jabuku. → jabuka koju je Takeši pojeo

きのう、田中さんは猫を見た。→ きんのう猫を見た田中さん

Tanaka je jučer vidio mačku. → Tanaka koji je jučer vidio mačku

おみせでコップを かった。→ コップを かった おみせ

U dućanu sam kupio šalicu. → dućan u kojem sam kupio šalicu

³Za istraživanje potražite "#adj-pn" na jisho.org!

⁴Uz imenice se な pojavljuje iznimno kad opisuju imenicu の (もの) i veznike nastale od iste - ので i のに.

U primjerima iznad događa se par zanimljivih stvari koje ćemo u nastavku pobliže proučiti i objasniti.

Subjekt u opisnim rečenicama nikad nije tema. Opisne rečenice dodaju informacije o jednoj riječi u nadređenoj rečenici, a temu od nje preuzimaju. Pokušamo li smisliti protuprimjere, vidjet ćemo da takvo nešto ne funkcionira po smislu. U pravilu će subjekt dobiti česticu *が*⁵ ili *の*.

Ova upotreba čestice *の* za označavanje subjekta u zavisnim rečenicama je česta i u početku može biti zbunjujuća, no prepoznat ćemo je po tome što, za razliku od slučaja gdje izriče posjedovanje ili opis, ovdje ne spaja dvije imenice već imenicu i predikat. Tako je prvi primjer iznad mogao glasiti i *たけしくんの 食べた りんご* bez razlike u značenju.

Čestice uz imenicu koju vadimo iz jednostavne rečenice mogu se razlikovati. Nakon što smo imenicu tako izvadili ispred, dobili smo komad rečenice⁵ kojem je desni kraj imenica. Na tu ćemo imenicu dodati česticu koja nam treba da je smjestimo na željeno mjesto u glavnoj rečenici.

Učinivši to, izbrisali smo informaciju o tome kako se opisana imenica uklapa u pridruženu joj opisnu rečenicu! Ovdje se japanski jezik oslanja na zdrav razum i govornikovu sposobnost da iz konteksta zaključi koji je njihov međusobni odnos. Usporedimo sljedeće primjere s onima iznad:

りんごを食べた たけしくん *Takeši koji je pojeo jabuku*
 田中さんが きのう見た猫 *mačka koju je Tanaka jučer vidio*
 おみせで 買ったコップ *šalica koju sam kupio u dućanu*
 きのう はなした人
 čovjek o kojem sam (ti) jučer pričao ✓čovjek koji je jučer pričao ✓

Uočavamo da je sadržaj rečenica isti, no ovaj put smo izvukli druge imenice. Njihovo mjesto u opisnoj rečenici pretpostavit ćemo prema tome koja u njoj informacija nedostaje, što za prva tri primjera nije preteško. Međutim, u trećem primjeru 人 može pričati, ali može biti i tema razgovora pa se moramo osloniti na kontekst da odaberemo ispravno tumačenje.

Vježba

Prevedite rečenice u nastavku.

- 猫が わたしの にわで あそんでいる。
- 花子さんの いもうとが猫を見た。
- いつも猫と いっしょに いる。
- 猫に えさを あげた。 (えさ - hrana za životinje)
- かわいくて 小さい 猫だ。
- 猫が木に のぼった。 (のぼる - popeti se)

Preoblikujte prethodne rečenice u sintagme koje opisuju 猫.

Spojite proizvoljno parove rečenica tako da jednu rečenicu odaberete kao glavnu i onda u njoj 猫 opišete neko-m drugom. Hehe. He.

⁵Ili stručnije *sintagma*.

Vremenske imenice

Teorija - priložne imenice

Ovu smo temu okružnuli na početnim radionicama kad smo učili o priložnim oznakama vremena. Tada smo rekli da u japanskom jeziku postoje imenice koje imaju gramatičku funkciju - koje određuju odnos između svog opisa i ostatka rečenice, i tu smo stali. Sada, znajući ponešto o opisnim rečenicama, možemo u detalje proučiti ovaj vrlo važan gramatički mehanizam. Uzmimo za primjer neke česte vremenske imenice:

とき	<i>vrijeme</i>
ころ	<i>vrijeme, period, razdoblje</i>
しゅんかん	<i>trenutak</i>

Nabrojane imenice imaju konkretno značenje - rečenici mogu dodati sadržaj:

その ときが 来た。 *Došlo je to vrijeme.*

Vrlo je često neprirodno prevoditi ili uopće razmatrati konkretno značenje priložnih imenica:

猫を見た ときの 花子ちゃんの えがおは わすれません。
Neću zaboraviti osmijeh koji je Hanako imala na licu kad je vidjela mačku.
 日本に すんでいた ころ、まいにち ラーメンを 食べていた。
Kad sam živio u Japanu, svaki dan sam jeo ramen.

Uočimo kako u rečenicama iznad nismo preveli ni とき ni ころ, već smo njihove opise u hrvatskom preveli kao zavisne rečenice koje opisuju vrijeme glavne. Ovo je bitna osobina svih priložnih imenica.

Opisivanje *kad* se nešto dogodilo

Već znamo reći da se nešto dogodilo *jučer* ili *prošle godine*. Koristeći vremenske imenice možemo sastaviti složene rečenice s vrlo bogatim priložnim oznakama vremena. Uz dvije ranije spomenute rečenice, pogledajmo primjere:

こどもの ころ、川の そばで あそんでいた。
Kao dijete sam se često igrao u blizini rijeke.
 みちを わたる とき、くるまに きを つけてください。
Kad prelaziš cestu, pazi na aute.
 猫に 気が ついた¹ しゅんかん、たけしは へんな こえを 出しました。
U trenu kad je spazio mačku, Takeši je ispustio čudan zvuk.
 かれに であつた あの日は いまも よく おぼえている。
I sad se dobro sjećam onog dana kad sam ga upoznao.

Uočimo kako je prijevod ovih priložnih oznaka vremena vrlo proizvoljan (npr. *kao dijete sam umjesto kad sam bio dijete*) - bitno je prenijeti značenje u duhu jezika, a ne gramatičku strukturu.

¹Izraz 気が(＜nešto＞に)つく koristi se sa značenjem *primijetiti* <nešto>.

Opisivanje intervala u kojem se nešto dogodilo

Koristeći imenice あいだ i うち (obje u rječniku imaju preko nekoliko različitih prijevoda) možemo izraziti značenje koje u hrvatskom postizemo riječju *dok*:

ともだちを まっている あいだ(に)、本を よんでいた。

Dok sam čekao prijatelja, čitao sam knjigu.

ははが 食べている うちに、たけしくんは いえを でた。

Dok je majka jela, Takeši je izišao iz kuće.

ちかい うちに² あらしが 来る。

Uskoro dolazi oluja.

U primjerima s glagolima iznad, zgodno je uočiti da predikati zavisnih rečenica izriču trenutno stanje (~ ている) i da su u potvrdnom, neprošlom obliku. Imenice あいだ i うち u ovoj upotrebi **nikad nećemo opisivati** predikatom u prošlom vremenu. Negiramo li predikat, značenje se prigodno mijenja:

ははが 見ていないうちに、たけしくんは いえを でた。

Dok majka nije gledala, Takeši je izišao iz kuće.

先生が まだ 来ていない あいだに まどから きょうしつに はいった。

Dok učitelj još nije došao, ušao sam u učionicu kroz prozor.

Ukoliko negirani predikat ne izriče stanje, dobivamo nešto drugačiji smisao:

先生が 来ない うちに まどから きょうしつに はいる。

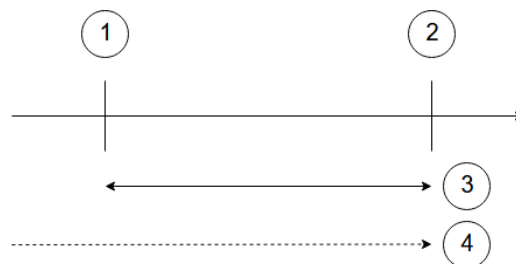
Ući ću u učionicu kroz prozor prije nego učitelj dođe.

花子ちゃんは さくらの花が ちらない うちに 日本に もどりた。

Hanako se želi vratiti u Japan prije nego trešnje ocvatu.

Gledajući brojeve na slici u nastavku, možemo im pridružiti sljedeće događaje:

- ① さくらの花が さく
- ② さくらの花が ちる
- ③ さくらの花が さいている うちに
- ④ さくらの花が ちらない うちに

Slika 2.1: Trenuci na koje upućuju upotrebe ~ うちに.

²Izraz ちかいうちに kao *uskoro*, *ubrzo* je čest i koristan. Ovdje nije uobičajeno reći あいだ.

Vježba

Prevedite na hrvatski:

1. きょねん 日本に 行った ときは さむかった。
2. こどもの ころ、にんじんが きらいだった。
3. ねずみを 見た しゅんかん、猫は 目を さました。
(目を さます - izraz, *probuditi se*)
4. こどもが ねている あいだは しずかに してください。
(しずかに する - izraz, *biti tiho*)
5. 花子ちゃんが いえに いない とき、猫は さびしく なる。
(さびしい - *usamljen*)
6. 花子ちゃんが いえに いない あいだに 猫は まくらの うえで ねていた。
(まくら - *jastuk*)
7. ごはんが さめない うちに たべてください。
(さめる - *ohladiti se*)

Prevedite na japanski:

1. Sljedeći put kad odeš u Japan, kupi mi neki suvenir.
korisno: こんど - *sljedeći put*, おみやげ - *suvenir*
2. Kad sam bio dijete sam mrzio mrkve, ali sada ih volim.
3. Čim je čuo Hanako, Takeši je ušao u kutiju.
korisno: とたん - *slično kao しゅんかん*, ali se često prevodi kao *čim*
4. Dok se Takeši igrao, Hanako je napisala domaću zadaću.
korisno: しゅくだい *domaća zadaća*
5. Želim se vratiti kući prije nego počne kiša.

Priložne imenice I

Teorija

Imenice koje ćemo proučiti u nastavku spadaju u vrlo specifičnu skupinu *lažnih* ili *formalnih* imenica¹. Zovu se tako jer, iako ćemo ih pronaći u rječnicima, i iako će imati nerijetko mnogo raznih prijevoda, ove se imenice u praksi gotovo nikad ne koriste niti tumače kao takve - **imaju gramatičku funkciju**.

ため - svrha, cilj, poticaj, uzrok

Ovu ćemo riječ naći uglavnom u jednoj od dvije upotrebe:

Kad označava (pozitivnu) svrhu rečenice, npr. *こどものため* - (*ono što je dobro*) *za dijete*:

こどもの ために がっこうを たてた。 *Za djecu su sagradili školu.*
 あなたの ために 言っています。 *Govorim to za tvoje dobro.*

Isto značenje dobivamo i kad *ため* opišemo rečenicom:

いい がっこうに 行くために 花子ちゃんは いっしょうけんめい² ベンきょう した。
Kako bi išla u dobru školu, Hanako je učila što je bolje mogla.
 たけしくんは つよく なる ために まいにち しゅぎょう している。
Takeši svaki dan trenira da bi postao jak.

U raspoznavanju značenja uzroka u odnosu na prethodno objašnjenu upotrebu pomažu nam samo kontekst i značenje rečenica:

あらしの ために しあいを えんきしました。
Za oluju smo odgodili utakmicu. ✗ Zbog oluje smo odgodili utakmicu. ✓

Ovakva upotreba *ため* je vrlo formalna i u svakodnevnom se razgovoru ne pojavljuje, no često je možemo čuti u vijestima i ostalim oblicima službenog izvještavanja.

はず - vlastito uvjerenje, pretpostavka, zaključak

Vrlo često dolazi u jednostavnom obliku <rečenica> *はずだ* / *です*, no to nije gramatičko pravilo i ima situacija gdje se koristi u složenijim rečenicama. Bitno za ovu riječ je da je uvijek iz perspektive govornika, a **ne nužno subjekta** rečenice.

でんしゃは そろそろ つく はずです。 *Vlak bi trebao uskoro stići.*
 でんしゃは もう ついた はずです。 *Vlak je vjerojatno već stigao.*
 たけしくんが 私の りんごを 食べた はずだ。 *Sigurno mi je Takeši pojeo jabuku.*

¹jap. 形式名詞 - けい. しき. めい. し, dosl. *formalne imenice*

²pril. izražava veliki trud subjekta u izvršenju radnje rečenice

U prethodnim rečenicama, uvjerenje govornika je trenutno važeće. Promotrimo što se dogodi sa značenjem ako glavnu rečenicu prebacimo u prošlost:

でんしゃは そろそろ つく はずだった。 *Mislio sam da će vlak uskoro stići.*

でんしゃは もう ついた はずだった。 *Mislio sam da je vlak već trebao stići.*

U prethodna dva primjera implicira se da je govornikovo uvjerenje promijenjeno ili poljuljano - na kraj bismo mogli dodati *ali sada više tako ne mislim* ili *ali nešto nije kako treba*.

Uz dosad pokazane upotrebe, vrlo je čest izraz ~ はずがない. Značenje tog izraza je nešto teže pogoditi iz osnovnog značenja riječi:

でんしゃが もう ついた はずが ない。

Nema šanse da je vlak već stigao.

花子ちゃんが たけし君に すうがくを おしえる はずが ない。

Nema šanse da će Hanako pokazati Takešiju matematiku.

Uočimo da je u ovom slučaju simetrija s hrvatskim dosta zanimljiva - uspoređujući *nema šanse* i はずがない mogli bismo poistovjetiti hrv. *šanse* i jap. はず.

つもり - namjera

Opis koji pridružimo つもり izražava namjeru subjekta rečenice. Iako ima punu gramatičku slobodu imenice, つもり se zbog svog smisla pretežno pojavljuje u dvije situacije. Kad jednostavno želimo izreći nečiju namjeru, reći ćemo:

来年、日本に行く つもり です。

Sljedeće godine namjeravam ići u Japan.

たけし君は花子ちゃんに すうがくを おそわる³ つもり だ。

Takeši namjerava naučiti matematiku od Hanako.

O namjeri možemo govoriti u prošlosti bez ikakvih iznenađenja:

きょねん、日本に行く つもり だった。

Prošle sam godine namjeravao ići u Japan.

たけし君は わたしのケーキを食べる つもり でした。

Takeši je namjeravao pojesti moju tortu.

Međutim, kad želimo reći da nemamo neku namjeru, možemo to učiniti na dva suptilno različita načina:

めいわくを かける⁴ つもり じゃ なかった。

Nisam ti želio stvoriti probleme. (uzrokovali smo neželjene posljedice)

さいしょから べんきょうする つもりは じゃ なかった。

Od početka nisam imao namjeru učiti. (dogodilo se upravo ono što smo planirali)

³Glagol おそわる (*naučiti od*) je drugačija perspektiva na おしえる (*podučiti*)!

⁴Izraz めいわくを かける je vrlo kulturološki važan - često se pojavljuje i korisno ga je zapamtiti.

Često želimo reći da je nešto učinjeno *s nekom namjerom*. To ćemo učiniti koristeći česticu で kao u primjerima u nastavku:

日本に行く つもりで おかねを ためています。

Štedim s namjerom da odem u Japan.

たけしくんは わたしの ケーキを食べる つもりで いえに はいった。

Takeši je ušao u kuću s namjerom da pojede moju tortu.

Vježba

Dodajte razloge na sljedeće rečenice tako da odgovaraju na pitanje *zašto* ili *za koga*.

1. アイスクリームを かいました。
2. まいにち ベンキョウ している。

Dovršite rečenice dijelom kojeg je uzrokovao već napisani dio.

1. じこが あった ため
2. 日本に行くため

Prevedite na japanski.

1. *Vjerojatno će stati u vreću.*
2. *Nema šanse da stane u vreću.*

Prevedite na hrvatski.

1. この猫を ふくろの中に いれる つもりだ。
2. 猫を ふくろの中に いれて もんだいを おこす つもり じゃ なかった。

Nominalizacija

Uvod - formalne imenice

Jedan podskup imenica se u japanskom koristi na način da umjesto svog originalnog značenja mijenja značenje svoje opisne rečenice. Takve imenice vrlo rijetko shvaćamo doslovno, a prijevodi su im često nejasni i opširni. Iz perspektive hrvatskog jezika, prijevodi se mogu jako razlikovati ovisno o korištenoj imenici - gramatike se ovdje zamjetno razlikuju. (potražiti 形式名詞)

Nominalizacija - の i こと

Nominalizacija je gramatički mehanizam kojim se kao imenice ili imeničke sintagme koriste dijelovi govora koji to nisu.

Formalne imenice もの (skraćuje se u の) i こと služe za pretvaranje svog opisa u imenice. Iako im se upotreba djelomično preklapa, postoje situacije u kojima smijemo koristiti samo の ili samo こと. Pogledajmo niz primjera:

アイスクリームが好きです。 *Volim sladoled.*

アイスクリームを食べる。 *Jesti sladoled. (u kontekstu Pojest ću sladoled.)*

アイスクリームを食べる人 *čovjek koji jede sladoled (sintagma)*

U prvom primjeru koristimo 好き kao dio imenskog predikata da opišemo アイスクリーム. To je moguće samo zato što je アイスクリーム imenica zdesna¹ pa može primiti česticu が². Drugi primjer je opet vrlo jednostavna rečenica koju u trećem primjeru koristimo kao opis imenice 人. U drugom primjeru, glagol たべる je predikatni oblik (završava nezavisnu rečenicu) dok je u trećem primjeru opisni oblik (završava opisnu rečenicu)². Nominalizaciju možemo koristiti za značenja poput

アイスクリームを食べるの が好きです。 *Volim jesti sladoled.*

むづか
日本語は難しいと言うこと が分かった。 *Shvatio sam da je japanski težak.*

かれ ま
彼が出るの を待っています。 *Čekam da on izide.*

Razlike između の i こと

Gledajući značenja u rječniku, もの se definira kao konkretna stvar, nešto u fizičkom svijetu, dok je こと apstraktna stvar, ideja, događaj ili koncept. Međutim te definicije su u najboljem slučaju daleki podsjetnici na pravilno korištenje ovih riječi. Najbolja smjernica koja se da sročiti kao pravilo je to da se の većinom koristi za stvari koje su neposredne i/ili subjektivne, a こと za apstraktnije koncepte i situacije u kojima ne postoji direktna čvrsta veza između opisne rečenice i glavnog glagola.

Slijede situacije u kojima nije dopušteno zamijeniti の i こと. Za sve situacije koje ovdje nisu pobrojane, dopušteno je (iako ne nužno uvijek prirodno) koristiti i jednu i drugu riječ.

¹Po jednostavnom modelu <opis> imenica <gramatika>, imenica zdesna označava frazu čija se desna strana s obzirom na gramatičke mogućnosti ponaša kao imenica.

²U modernom jap. morfološka razlika između opisnog i predikatnog oblika je izgubljena za sve predikate osim imenskog s な/の pridjevima kojima je nepr. poz. predikatni oblik だ.

Isključivo こと

- Kad nominalizirani opis želimo iskoristiti kao dio imenskog predikata (uz だ/である):

しゅみ え か
私の趣味は絵を描くことです。 *Moj hobi je crtanje/slikanje.*

もく てき い かえ
私の目的は生きて帰ることです。 *Moj cilj je vratiti se živ.*

Razlog zbog kojeg u ovim slučajevima obavezno koristimo こと je fiksni izraz za kraj rečenice u tonu objašnjavanja のです (više u nastavku). Naime, zamijenimo li こと u gornjim primjerima s の, značenje će se uvelike promijeniti i neće zvučati prirodno.

- Kad je nominalizirani opis zapravo neupravan govor. To je gotovo uvijek slučaj s glagolima koji označavaju neki oblik misli ili komunikacije:

ま あ しゃちょう つた
田中さんが間に合わないことを社長に伝えます。
Prenijet ću (to) da Tanaka neće stići na vrijeme šefu.

- Kad je こと dio fiksnog izraza:

そのクジラは空を飛ぶことも出来る。 *Taj kit može čak i letjeti.*

てんこう
たけしくんは転校することになった。 *Takeši će se prebaciti u drugu školu. (tako je ispalo)*

や
たけしくんは学校を辞めることにした。 *Takeši je odlučio odustati od škole. (svojevoljno)*

いちど
たけしくんはクロアチアまで行ったことがある のに、大阪に一度も行ったことがない。

Iako je išao čak do Hrvatske, Takeši ni jednom nije bio u Ōsaki.

まいにち

毎日一キロ走ることにしています。 *Trudim se svaki dan trčati jedan kilometar.*

Isključivo の

- S glagolima percepcije:

となり いえ だれ さけ き
隣の家で誰かが叫ぶのが聞こえた。 *Iz susjedne kuće se čulo kako netko viče.*

に
たなかくんが逃げようとしているのを見た。 *Vidio sam kako Tanaka pokušava uteći.*

ゆびさき うご かん
指先で何かが動いているのを感じた。 *Vrhovima prstiju sam osjetio kako se nešto miče.*

- Kao referenca na već spomenutu imenicu:

くるま
A: どんな車がほしいか。 *Kakav auto želiš?*

あか
B: 赤いのがいい。 *Neki crveni.*

U primjeru iznad, の se koristi umjesto ponavljanja imenice 車. Ovo je u govoru jako česta pojava, kao i u hrvatskom jeziku. Iako je mehanizam različit, nitko ne voli bespotrebno ponavljati već poznate informacije. U sljedećim primjerima ideja je ista, ali の zamjenjuje neku imenicu općenitijeg značenja (npr. とき、場所 itd.). O kojoj se točno imenici radi saznajemo u dijelu rečenice nakon の:

とうきょう
たけしくんが生まれたのは東京です。 *Takeši se rodio u Tokiju.*

たけしくんが生まれたのは1991年です。 *Takeši se rodio '91.*

U japanskom jeziku je ovo zapravo oblik inverzije. Vrlo lako možemo preoblikovati rečenice iznad u očekivani poredak informacija:

たけしくんは東京に生まれた。 *Takeši se rodio u Tokiju.*

たけしくんは1991年に生まれた。 *Takeši se rodio '91.*

Zanimljivo, isti mehanizam možemo iskoristiti i za spoj から:

たか ところ こわ
たけしくんが行きたくなかったのは高い所が怖いからだ。 *Takeši nije htio ići jer se boji visine.*

たけしくんは高い所が怖いから行きたくなかった。 *Takeši nije htio ići jer se boji visine.*

Svrha ovakve inverzije je isticanje informacije kao vrlo važne. U pravilu, ono što se nalazi bliže kraju rečenice u japanskom, smatra se bitnijim sadržajem.

- Kao dio fiksnog izraza za objašnjenje/uvjeravanje のだ:

ぬ
A: びしょ濡れじゃないか。 *Mokar si do kože! (wtf?)*

いけ お
B: 池に落ちてしまったんだ。 *Upao sam u jezerce. (objašnjenje)*

池に落ちてしまったので びしょ濡れです。

Mokar sam do kože jer sam upao u jezerce.

Dobro je zapamtiti da spojni glagol u japanskom dolazi u kolokvijalnoj i pristojnoj inačici (だ, です), kao i da je skraćivanje の u ん jako česta pojava, čak i u pristojnom govoru.

Treći primjer iznad trebao bi nam biti otprije poznat kao spoj ので. Naime, upravo je ovo porijeklo tog spoja - zapravo se radi o て obliku spojnog glagola だ → で.

Usporedbe I

Uvod

Iako je u japanske pridjeve upakirano više informacija nego u hrvatskom jeziku, naši pridjevi obavljaju jednu funkciju koju japanski ne mogu - usporedbu. Oblici pridjeva za usporedbu zovu se *komparativ* (npr. *dobar* → *bolji*) i *superlativ* (npr. *dobar* → *najbolji*). Uočimo kako za upotrebu komparativa trebamo dvije stvari koje ćemo usporediti: kažemo li da je nešto *bolje*, prirodno je pitati se *od čega*.

Čestica より za usporedbu

U jednostavnom slučaju, česticom より možemo dati odgovor na pitanje *od čega* iz prethodnog odlomka. Međutim, ova čestica ima nekoliko različitih upotreba pa će nam za ispravno tumačenje biti potreban i predikat uz kojeg se veže. Ako je predikat uz kojeg se čestica より veže pridjev, onda taj pridjev shvaćamo kao komparativ, a ono što je označeno česticom kao odgovor na pitanje *od čega*. Pogledajmo primjere:

猫は犬より かわいい。 *Mačke su slatkije¹ od pasa.*
 武くんは花子ちゃんより 背が高い。 *Takeši je viši od Hanako.*

Uzevši u obzir sličnu prirodu pridjeva i priloga, nije iznenađujuće da na sličan način možemo uspoređivati i opise radnji.

犬は猫より たくさん 食べる。 *Psi jedu više od mačaka.*
 花子ちゃんは武くんより 数学がよく 分かる。 *Hanako razumije matematiku bolje nego Takeši.*

U japanskom je uobičajeno reći da (nam) je nešto bolje od nečega, misleći u kontekstu na razna srodna značenja koja nisu povezana s onim što bismo očekivali od hrvatskog prijevoda:

犬を買ってあげようか? *Hoćeš li da ti kupim psa?*
 犬より猫がいい。 *Radije bih mačku nego psa. dosl. Mačka je bolja od psa.*

Međutim, ovo nije čvrsto vezano uz česticu より - često ćemo u govornom jeziku tako izražavati svoje želje i preference:

何が食べたい? *Što želiš jesti?*
 アイスクリームがいい。 *Može sladoled. dosl. Sladoled je dobar.*

Kad govorimo o dvije stvari, često je običaj na njih se referirati imenicom ほう(方). U hrvatskom sličnu funkciju obavljaju riječi *jedan* i *drugi*; prirodno nam je govoreći o dvije stvari reći da je *jedna* ovakva, a *druga* onakva. S obzirom da u usporedbi gotovo uvijek pričamo o dvije stvari, često se uz drugu od dvije stvari - (onu koja je *veća*, *bolja*, *viša* itd.) pojavljuje ほう. Što pristojniji želimo biti, to je veća vjerojatnost da će se ほう pojaviti. Pogledajmo primjere:

私は猫より犬のほうが 好きです。 *Meni su psi draži od mačaka.*
 お寿司よりもアイスクリームのほうが 食べたいです。 *Sladoled mi se jede više čak i od sušija.*

¹Jer *slade* ima potencijalno neugodne implikacije.

Priložna imenica くらい / ぐらい

Za potrebe razumijevanja načina na koji funkcionira, korisno je gledati na くらい i kao na prilog i kao na priložnu imenicu. Od srednjeg vijeka ovamo, upotreba riječi se proširila pa se paralelno vuku i stare i nove strukture u kojima se pojavljuje. Osnovna funkcija je kao nastavak na količinu koji dodaje značenje *otprilike*:

8 時に起きた。 *Ustao sam u osam.*

8 時ぐらいに起きた。 *Ustao sam oko osam.*

Originalna značenja imenice su *pozicija* ili *red veličine*, a još se i danas koriste. Iz značenja *red veličine* izvedeno je značenje *otprilike*, kao i tumačenja opisnih rečenica vezanih uz くらい. Pogledajmo primjere:

犬は、猫と同じくらい好きです。

Volim pse otprilike koliko i mačke.

夢で食べきれないくらいのお寿司を見た。

U snu sam vidio toliko sušija da ga ne možeš svog pojesti.

鈴木さんは私と同じくらいの高さで、年も近い。

Suzuki je visok otprilike kao ja, a i po godinama smo si tu negdje.

Vrlo je bitno primijetiti da くらい koristimo kad nas (najčešće) količina ne iznenađuje. Ponekad ćemo iz stilskih razloga prekršiti to pravilo, ali implikacija da smo takvo nešto i očekivali je prisutna.

Priložna imenica ほど

Upotrebom i povijesnim razvojem vrlo slična くらい. Za razliku od くらい, originalno značenje upućuje na raspon ili granice (najčešće) neke količine. Zbog toga ćemo upotrebu ほど preferirati kad govorimo o rasponima, krajnjim granicama ili količinama koje nas iznenađuju. Pogledajmo:

八時間ほど前に日本に来ました。

Došao sam u Japan prije otprilike 8 sati.

あの箱の中には百人が食べても食べきれないほどのリンゴがあった。

U onoj kutiji je bilo toliko jabuka da ih ni 100 ljudi ne bi pojelo.

犬は、猫ほど好きじゃない。

Ne volim pse toliko koliko mačke. (ali ih ipak volim)

夢で食べきれないほどのお寿司を見た。

U snu sam vidio toliko sušija da ga ne možeš svog pojesti. (više smo impresionirani time)

鈴木さんは私ほどの高さで、年も近い。

Suzuki je visok otprilike kao ja, a i po godinama smo si tu negdje. (a ja sam dosta visok)

Vježba

Lv. 1

1. ウサギは食べたくなるほどかわいい。
こわ
2. 死ぬほど怖かった。
がっこう きょうみ
3. 武くんは学校よりゲームに興味がある。

Lv. 2

1. 武くんが家を出たのは 7 時ぐらいだった。
いえ おおごえ おこ たか あやま
2. 花子ちゃんが大声を出すほど怒ったので、プライドの高い武くんも謝ることにした。

Lv. 3

1. 武は今回、いつも冷静な花子ちゃんが大声を出すくらいのことをしてしまった。
こんかい れいせい じょうだん
2. 冗談のつもりでやったのだが、面白いというよりも、ひどいといったほうが合っている。

Usporedbe II

Pomoćni pridjev¹ よう

Riječ よう u japanskom je praktično korisno promatrati kao な pridjev koji s lijeve strane opisujemo kao da je imenica. Ovisno o načinu korištenja mijenja se način na koji povezujemo opis s ostatkom rečenice.

ような - usporedba *kao*

Opišemo li imenicu pridjevom よう, opis pridružen よう shvaćamo kao stilsku figuru usporedbe (*kao*). Uočimo kako sam よう u tom slučaju nema značenje - uloga mu je potpuno gramatička. Pogledajmo:

ゆうれいを見た ^{かお} ような顔	<i>lice kao da si vidio duha</i>
ボールを食べた ^{まる} ような丸い猫	<i>mačka okrugla kao da je pojela loptu</i>
猫のような小さい犬	<i>mali pas sličan mački dosl. kao mačka</i>

Za opis gramatički gledano možemo iskoristiti bilo kakav opisni oblik, međutim pridjeve nećemo koristiti gotovo nikad. Vrlo slično, isto nećemo raditi ni u hrvatskom - nećemo reći da je nešto bilo *kao plavo* - ili je plavo ili nije. Možemo naravno, reći da nam se čini da je nešto plavo, ali u tom ćemo slučaju koristiti drugu gramatiku².

ように - usporedba radnje

Kao svi な pridjevi, よう ima svoj prilog koji dobijemo prebacivanjem な u に. U tom slučaju opis od よう pridružujemo radnji rečenice kao što smo i mogli očekivati:

ゆうれいを見た ^{はし} ように走った。	<i>Potrčao je kao da je vidio duha.</i>
ふうせん ^{ふう. せん} を食べた ^{ふく} ように膨らんだ。	<i>Napuhao se kao da je pojeo balon.</i>
猫 ^{ねむ} のように眠る。	<i>Spavati kao mačka.</i>

¹U gramatici standardnog japanskog, ova će riječ biti svrstana među pomoćne *glagole*. Razlozi tome su povijesni i ne doprinose shvaćanju mehanike i uloge riječi u rečenici pa zbog lakšeg shvaćanja o njoj razmišljamo kao o な pridjevu. U rječnicima se zbog svrstavanja više upotreba u jednu rječ mogu naći i druge klasifikacije kao što su *imenica* ili *sufiks*.

²U konkretnom slučaju, prilog + みえる - 青くみえる

Međutim, ovakva upotreba može nas prevariti. Naime, opis ように može osim usporedbe izreći i **cilj ili motivaciju** s kojom je radnja izvršena. U ovakvoj upotrebi, ponekad ćemo odbaciti česticu に.

いい大学に入るように勉強した。

Učio je kako bi upisao dobar faks.

花子ちゃんめい. わくは迷惑そと まをかけないように³外で待っていました。

Hanako je čekala vani kako ne bi smetala.

武くんはいは迷惑はいをかけるよう、中に入った。

Takeši je ušao unutra kako bi smetao.

ようにする - pokušaj, odluka, navika

Opisujući radnju glagola する, izričemo nečiji pokušaj, odluku ili naviku. Razlika između tri navedene stvari potječe iz vremena u kojem govorimo, ali nerijetko i iz konteksta. Ponekad je pogotovo tanka razlika između pokušaja i odluke.

花子ちゃんわらは笑わないようにした。

Hanako je odlučila da se neće smijati.

武くんも笑わないようにしたが、ダメだった。

I Takeši se pokušao ne smijati, ali nije uspio.

日本に行くようにする。

Potrudit ću se da odem u Japan.

まい. しゅう じつ. か でん. わ

毎週 実家に電話をするようにしている。

Trudim se svaki tjedan nazvati doma.

ようになる - posljedica situacije

Opis pridružen glagolu なる govori nam kakva je situacija *postala*. Ponekad to može biti posljedica našeg djelovanja, a ponekad samo okolnosti - ali u oba slučaja zvuči kao da između nas i onoga što je do situacije dovelo postoji određena distanca.

大きくなった花子ちゃんははニンジンも食べるようになった。

Hanako, koja je narasla, počela je jesti čak i mrkve.

大きくなった武くんまわ めい. わくは周りに迷惑まわ めい. わくをかけるようになった。

Takeši, koji je narastao, postao je na teret svojoj neposrednoj okolini.

まい. つき もど

毎月実家に戻るようになっている。

Situacija je takva da se svaki mjesec vraćam doma.

³Koristan izraz (～に) めいわくをかける - uzrokovati probleme (nekome).

Kolokvijalna usporedba s みたい

Vrlo slično よう, riječ みたい možemo koristiti u nekima od ranije opisanih situacija s istim značenjem. Pri tome valja upamtiti da みたい može zvučati jako kolokvijalno - a posljedično i neprikladno.

じん. たいき. かい

人体は機械みたいなものです。

Ljudsko tijelo je kao stroj.

く すがた

ボールを食ったみたいな姿をしている⁴。

Izgleda kao da je požderao loptu.

猫みたいな小さい犬

mali pas sličan mački

S istim rezultatima možemo izmijeniti な u に da bismo opisali radnju. Ipak, za razliku od ように, opis pridružen みたいに nikad nećemo asocirati s ciljem ili motivacijom.

Vježba

Prevedite na japanski:

1. Trčao je kao da mu gore noge.
2. Spavali su k'o zaklani.
3. Mačka je podigla glavu kao da je čula nešto u daljini.
4. Odlučio sam svaki dan malo čitati.
5. Progledao je zahvaljujući modernoj medicini. (vidi おかげ)

⁴Koristan izraz (*opis*) + すがた/かつこうをしている - izgleda (*opis*).

Pasiv

Tvorba

みぜんけい

Pasiv je glagolski oblik koji se tvori od 未線形-a¹; tzv. あ stupca i nastavka れる. Zadnji znak hiragane iz riječničkog oblika glagola prijede u znak hiragane koji završava na あ, npr. く prijede u か. Na taj se oblik zatim doda nastavak れる.

一段		五段		Nepravilni glagoli	
Riječnički oblik	Pasiv	Riječnički oblik	Pasiv	Riječnički oblik	Pasiv
食べる	食べられる	使う	使われる	行く	行かれる
		焼く	焼かれる	来る	来られる
		泳ぐ	泳がれる	する	される
		示す	示される	ある	/
		待つ	待たれる		
		呼ぶ	呼ばれる		
		噛む	噛まれる		
		死ぬ	死なれる		
		走る	走られる		

Korištenje i značenje

Postoje okvirno *tri* načina na koje se pasiv može koristiti. Ovisno o tome koji od ta tri načina se koristi značenje pasiva može se značajno promijeniti. *Prvi* se zove めいわく pasiv i često izražava nezadovoljstvo subjekta onime što mu je učinjeno ili što mu se dogodilo. *Drugi* je tzv. pravi ili gramatički pasiv koji se koristi za opisivanje i ne nosi sa sobom nikakve druge konotacije. *Treći* način korištenja pasiva je u 敬語-u(keigu)², vrlo pristojnom jeziku koji se koristi na radnom mjestu, u politici, na televiziji, itd.³

めいわく pasiv

めいわく pasiv nije pravi gramatički pasiv, u njemu trpitelj radnje *ostaje* subjekt, direktni objekt prepoznaje se po čestici を, a vršitelj radnje označava se česticom に. Međutim u slučaju da vršitelj radnje nije izrečen čestica に se ne koristi. Što se tiče značenja ovaj način često izražava *nezadovoljstvo* subjekta onime što mu je napravljeno.

～れ + ない *tvorba negacije*
～れ + ます *tvorba pristojnog oblika*
～れ + た *tvorba prošlosti*

か ころ
蚊は殺されてない。 *Komarac nije ubijen.*
本は書かれます。 *Knjiga je napisana.*
かみ き
髪を切切られた。 *Kosa mi je odrezana.*

¹未線形 je vrsta korijena glagola iz kojeg se tvori negacija, konjunktiv, kauzativ i pasiv. Detaljnije o tome možete pročitati ovdje ([link](#)) ([link](#)).

²Ako vas zanima više o keigu ([link](#)).

³Međutim, potrebno je naglasiti da su ovo pdjele po načinu korištenja i cijelo vrijeme se radi o istom glagolskom obliku, 受身形 -u, Japancima je ova podjela jedan te isti pasiv. Ovdje je podjela napravljena kako bi se olakšalo razumijevanje, tako da ovo nisu službeni nazivi.

⁴Ovako izgleda i radi se アンパン ([link](#))

Vježba

ぶん やく
この文を日本語に訳しなさい:

1. Mački je Tanaka stao na rep.
2. Voda je popijena.
3. Miš je ulovljen i stavljen u kutiju.
4. Mrkva je pojedena (Matsudin sin ju je pojeo).

この文をコロアチア語に訳しなさい:

1. きゅうりは切られた。
2. 花子ちゃんは髪を切られた。
3. おいしい餌えさは黒い猫に早く食べられた。
4. 髪の長いおばあさんはきれいなお兄さんたすに助けられた。

この文を pasiv にしなさい:

1. はち くま さ
蜂は熊を刺した。
2. 猫は死んだネズミを土うに埋めた。
3. 鈴木さんは古い窓すずきをゆっくり開けた。
4. 花子ちゃんは墓地ぼちを見つけて、長い間 あいだ・なが 眺めていた。

エクストラ! この文を好きにしなさい:

1. リンゴは食べられたまま茶色つくえの机わすの上に忘忘れられた。

Kauzativ

Ova glagolska forma se koristi u dva konteksta:

- 1) kada se želi natjerati nekoga da nešto učini
- 2) kada se želi dopustiti nekome da nešto učini

Pretvorba glagola u kauzativ ovisi o njegovom tipu. Za いちだん glagole u rječničkom obliku se odvoji njegov korijen te se nadoda させる. Za ごだん glagole se zadnji slog u rječničkom obliku pretvara u -a oblik te se doda せる. Također postoji i kratki oblik kauzativa gdje se umjesto せる koristi す kao prefiks.

先生が学生に宿題をたくさんさせた。 *Učitelj je natjerao učenike da pišu puno zadaće.*
 先生が質問をたくさん聞かせてくれた。 *Učitelj je dopustio (nekome) da pita puno pitanja.*
 今日は仕事を休ませてください。 *Dopustite mi da se danas odmorim od posla.*
 その部長は、よく長時間働かせる。 *Voditelj odjela često tjera (zaposlenike) da rade puno sati.*

Postoje dva izuzetka u navedenim pravilima, a to su za glagole する i くる.

rječnički oblik	kauzativ / kratka forma
～する	～させる / さす
～くる	～こさせる / こさす

Kauzativ pasiv

Tvorba

Glagol se iz riječničkog oblika pretvara u kauzativ pasiv tako da se glagol najprije pretvori u oblik za kauzativ, kao u gore navedenim primjerima, te se zatim prema glagolu u dobivenom obliku odnosimo kao da je u riječničkom obliku i pretvorimo u pasivnu formu. Pogledajmo to u slijedećim primjerima:

riječnički oblik	kauzativ	kauzativ-pasiv
～る	～させる	～させられる
～く	～させる	～させられる
～ぐ	～がせる	～がせられる
～す	～させる	～させられる
～ぬ	～なせる	～なせられる
～む	～ませる	～ませられる
～ぶ	～ばせる	～ばせられる
～う	～わせる	～わせられる
～つ	～たせる	～たせられる
～る	～らせる	～らせられる
～する	～させる	～させられる
～くる	～こさせる	～こさせられる

Upotreba

Slično kao za kauzativ, postoje dva načina upotrebe ovog glagolskog oblika:

- 1) kada se želi reći da je netko bio natjeran da nešto učini
- 2) kada se želi reći da je nekome bilo dopušteno da nešto učini

毎日、母に野菜を食べさせられます。

私は父にスクワットを百回させられた。

私はお母さんに宿題をさせられた。

金曜日には家族のレストランで手伝わせられる。

Svaki dan sam prisiljen jesti povrće, od strane majke.

Bio sam natjeran, od tate, da napravim 100 čučnjeva.

Bio sam prisiljen, od mame, napraviti zadaću.

Petkom sam prisiljen pomagati u restoranu moje obitelji.

Vježba

Lv. 1

1. 書かせた。
2. 見させる。
3. 泳がす。
4. させられる。
5. 食べさせられた。

Lv. 2

1. 漢字を書かせた。
2. 映画を見させる。
3. なんか食べさしてくれよ。¹
4. 宿題をさせられる。
5. 朝ご飯は食べさせられた。

Lv. 3

1. 漢字をたくさん書かせた。
2. 怖い映画を見させる。
3. お腹空いているんだから、なんか食べさしてくれよ。
4. 親に毎日宿題をさせられる。
5. 朝ご飯を食べたくなかったのに、食べさせられた。

¹tokijski dijalekt

Hortativ

い. し. けい

U japanskom često 意志形,¹ vrlo je star oblik glagola. Zbog svoje starosti, oblik je s promjenama u jeziku nakupio raznolika značenja i okamenio se u raznim izrazima pa je nezahvalno govoriti o jednom jedinstvenom tumačenju.

Teorija

み. ぜん. けい

U starom jeziku nastavak je bio ~ む, a dodavao se na 未然形; bazu glagola koja za 五段 završava samoglasnikom *a* i na koju danas dodajemo negaciju, pasiv itd. Tokom Edo perioda, nastavak se iz む promijenio u う, a kako su samoglasnici *a* i *u* znatno različiti po položaju i obliku usta, zadnje *a* se s vremenom pomaknulo prema *o*.

	辞書形	意志形	例	
一段	～る	～よう	食べる 見る	→ 食べよう → 見よう
五段	～く	～こう	行く	→ 行こう
	～ぐ	～ごう	泳ぐ	→ 泳ごう
	～す	～そう	話す	→ 話そう
	～つ	～とう	持つ	→ 持とう
	～う	～おう	追う	→ 追おう
	～ぶ	～ぼう	選ぶ	→ 選ぼう
	～む	～もう	読む	→ 読もう
	～る	～ろう	切る	→ 切ろう
	～ぬ	～のう	死ぬ	→ 死のう
不規則			ある くる する	→ あろう → こよう → しょう
形容詞	～い	～かろう	美しい	→ 美しかろう
助動詞			だ です	→ だろう → でしょう
	～ます	～ましょう	行きます	→ 行きましょう

Na našu veliku sreću, tvorba je potpuno pravilna za 五段 glagole - dovoljno je samoglasnik zadnje mōre promijeniti u *o* i dodati う. Za 一段 glagole prolazimo očekivano jeftino - samo mijenjajući る za よう.

¹Ili 意向形 (い. こう. けい), u eng. lingvističke izraze se preslikava na više upotreba: *volitional*, *hortative*, *presumptive*.

Poziv ili prijedlog

Kad rečenicu koja završava ovim oblikom uputimo sugovornicima, oni je tumače kao prijedlog ili poziv na radnju. Uočimo kako je razlika između nagađanja u starom obliku i poziva jedino u kontekstu.

すしを食べに行こう。 *Hajmo na suši.*
 ゆび さ や
 人に指を指すのを辞めましょう。 *Hajmo ne pokazivati prstom na ljude.*

Namjera

Kažemo li iste rečenice iz prethodnog odlomka sami sebi (ne usmjereno nekom sugovorniku, iako nas sugovornik možda čuje), bit će protumačene kao namjera. Razlika je ovdje sasvim kontekstualna i u načinu na koji kažemo - možemo na takvu situaciju gledati kao da samom sebi dajemo prijedlog. Ovakvo će se značenje pojavljivati pretežno u govornom, kolokvijalnom jeziku.

すしを食べに行こう。 *Ah, idem na suši.*
 人に指を指すのを辞めよう。 *Trebao bih prestati pokazivati prstom na ljude.*

Da se radi o namjeri možemo dodatno naglasiti citiranjem rečenog kao vlastite misli s ~ と思う。 Ostavimo li kraj u nesvršenom obliku, možemo reći da nešto *razmatramo* kao opciju.

すしを食べに行こうと思う。 *Mislim ići na suši.*
 人に指を指すのを辞めようと思っている。 *Razmatram više ne upirati prstom u ljude.*

Izvorno značenje - nagađanje bez pokrića²

Ovakvo se značenje sve rjeđe sreće u svakodnevnom govoru i zvuči pomalo arhaično. Danas se za sva nagađanja ove vrste koristi だろう iza predikatnog oblika glavnog glagola. Pogledajmo primjere:

あした、雨がふろう。 *Valjda će sutra kiša. (teatralno, arhaično)*
 あした、雨がふるだろう。 *Valjda će sutra kiša.*
 武はここへ来よう。 *Takeši će valjda doći ovdje. (teatralno, arhaično)*
 武はここへ来るだろう。 *Takeši će valjda doći ovdje.*
 せい. よう. じん
 西洋人の食べ物は美味しくなからう。 *Zapadnjačka hrana valjda nije fina. (vrlo arhaično)*
 西洋人の食べ物は美味しくないだろう。 *Zapadnjačka hrana valjda nije fina.*

U arhaičnoj verziji ovaj oblik ima ograničenje kojeg smo u modernom jeziku oslobođeni - ne možemo ga lijepo koristiti za pretpostavke u prošlosti.

私のケーキも食べただろう。 *Pojeo si i moju tortu, zar ne.*
 私のケーキも食べたろう。 *Pojeo si i moju tortu, zar ne. (kolokvijalno)³*

²Bez objektivnog razloga na kojem bi govornik temeljio nagađanje - po osjećaju, intuiciji.

³Vrlo često kraćenje na Tokijskom govornom području, događa se **samo iza prošlog oblika** predikata da se izbjegnu dva uzastopna suglasnika *t / d*.

Pokušaj s ~ とする

Dodamo li na 意志形 i ~ とする, možemo izraziti pokušaj. Na hrvatskom *pokušavamo* mnogo različitih stvari, ali u japanskom su pokušaji nešto precizniji. Za razliku od ~ てみる kojeg već vjerojatno znamo, a koji izražava *pokus* više nego *pokušaj*,⁴ ovdje je vršitelju radnje stalo do izvršenja radnje.

と
花を取ろうとした。 *Pokušao sam ubrati cvijet.*

つか
猫がネズミを捕まえようとしている。 *Mačka pokušava uloviti miša.*

Značenje ovog pokušaja je vrlo precizno u vremenu - uvijek imamo osjećaj da govorimo o trenutku prije nego radnja uspije ili propadne. Zato ovaj oblik (uglavnom) nećemo koristiti kad želimo pričati o nečemu na čemu već neko vrijeme dugo radimo ili što ćemo pokušati učiniti daleko u budućnosti. Uočimo kako u prošlosti nemamo takvih problema.

りゅう. がく
5 年後、日本へ留学しようとする。 *Za pet godina ću pokušati studirati u Japanu. ✗*

し. ごと かく. ほ
いい仕事を確保するため、留学しようとしていた。
Pokušavao sam otići vani na studij kako bih si osigurao dobar posao. ✓

Zbog svoje uske povezanosti s vremenom, ponekad⁵ ovakvi izrazi mogu izražavati da će se nešto upravo dogoditi - ne moraju imati nikakve veze s pokušajem! Ovo je vrlo često u pisanom jeziku i književnim djelima.

し. がつ はじ
四月が始まろうとする。 *Četvrti mjesec samo što nije počeo.*

つよ あらし
風が強まり、嵐が始まろうとしていた。
Vjetar je jačao, oluja samo što nije bila počela. (pričamo o događaju u prošlosti!)

Posljedično, neke situacije mogu prenijeti značenje znatno drugačije od onog koje smo možda htjeli. Iz istog razloga vrlo je često koristiti ih kao opis trenutka za priložne oznake vremena.

そつ. ぎょう
卒業しようとしている。 *Pokušavam diplomirati. ✗ Samo što nisam diplomirao. ✓*

の うし
電車に乗ろうとしたとき、後ろから花子ちゃんの声が聞こえた。
Baš kad sam pokušao ući na vlak, čuo sam Hanako. ✗
Čuo sam Hanako taman kad sam htio ući na vlak. ✓

⁴Za potrebe razlikovanja ova dva oblika, *pokus* definiramo kao radnju za koju znamo da je možemo izvršiti, ali ne znamo koji će biti krajnji rezultat, dok u *pokušaj* brojimo radnju u čije izvršenje nismo sigurni.

⁵Uvijek ako se radi o glagolima koji nemaju svjesnog vršitelja. Najčešći su takvi glagoli neprijelazni oblici parova kao 始める (svjesni vršitelj nešto *započinje*) nasuprot 始まる (nešto *započinje* samo od sebe).

Unatoč uz čestice が, と, とも

Na ovaj se oblik možemo izravno nastaviti nekom od čestica iz naslova odlomka, čime povezujemo dvije rečenice. Dobiveno značenje ugrubo odgovara vezniku *unatoč*, a spada u nešto sofisticiraniju upotrebu jezika. Uočimo kako je uobičajeno ovako spojene rečenice odvojiti zarezom.

はん. たい き
たとえ反対されようが、自分のことは自分で決める。

Sam ću odlučivati o sebi unatoč protivljenju. (drugih)

ひと さび
独りが寂しかろうが、猫がいれば大丈夫。

Ako si i usamljen sam sa sobom, mačka sve popravlja.

ねつ
風邪だろうと熱だろうと、明日休むわけにはいかない。

Dobio prehladu ili temperaturu, ne mogu si priuštiti da sutra odmaram.

Nemogućnost uz čestice に, にも

Nadovežemo li se na 意志形 česticom にも (ponekad skraćeno u samo に), izražavamo nemogućnost da učinimo neku radnju. Ovakav je oblik obično vrlo krut, tako da se isti glagol ponavlja dvaput. Uz izražavanje nemogućnosti ili nesposobnosti da nešto učini, govornik prenosi i svoju frustraciju time - koristimo ovaj oblik za radnje koje želimo izvršiti, ali jednostavno ne ide.

あつ
暑くて寝ようにも寝られない。

Vruće je i ne mogu spavati. (i to me frustrira)

仕事が終わらず帰ろうにも帰れない。

Posao nikako da završi i ne mogu doma. (jako želim doma)

かぎ
この部屋を出ように鍵がどこにあるか思い出せない。

Hoću van iz ove sobe, a ne mogu se sjetiti gdje je ključ.

Vježba

Prevedimo na hrvatski:

Lv. 1

1. また私のケーキを食べたろう。
2. 今度の夏休み、海へ行こう。
3. 学生生活を一緒に楽しもう。

Lv. 2

1. また私のケーキを食べようとしたら。
2. 今度の夏休み、武くんは花子ちゃんを海に誘おうと思っている。
3. 学生生活を一緒に楽しむ気がなかろう。

Lv. 3

1. たとえ私のケーキが食べられようとも、私はくじけたりしない。
2. 振られるのが怖くて、花子ちゃんを海に誘おうにも誘えない。
3. 学生生活を一緒に楽しむ気のないやつは放っておこうと思う。

Lv. 4*

1. よからう。
2. 勉強しようともせずあきらめる人は多い。
3. 武君の赤くなった巨大な鼻を目の前にした⁶花子ちゃんは、真面目に聞こうにも話が頭に入ってこなかった。

⁶Izraz <nešto> を目の前にする stilski odgovara hrvatskom *naći se oči u oči s* <nečim>.

Potencijal¹

Osnovna svrha ovog oblika je izražavanje mogućnosti subjekta da izvrši radnju (npr. *moгу pojesti*). Ponekad se radi o teoretskoj mogućnosti kao u slučaju tvrdnje da *zmije ne mogu letjeti*, a ponekad o praktičnoj mogućnosti ili čak volji subjekta da izvrši radnju, kao u tvrdnji *ne mogu sutra ići u kino*. Uočimo kako u hrvatskom jeziku ovakve tvrdnje uvijek uključuju pomoćni glagol *moći* i infinitiv glavnog glagola, dok se u japanskom isto značenje izražava promjenom oblika glavnog glagola.

Tvorba

Za sve skupine glagola, potencijal preferira bazu koja završava samoglasnikom *e*, a nastavak kojem se teži je *e + る*. Tako dobiveni oblici ponašaju se kao 一段 glagoli.

一段		五段		不規則	
infinitiv	potencijal	infinitiv	potencijal	infinitiv	potencijal
食べる	食べられる 食べれる	<i>u</i>	<i>e + る</i>	くる	こられる これる ³
見る	見られる ² 見れる			する ある ⁴	できる ありえる ありうる

Iz tablice iznad vrijedi istaknuti nekoliko pojava. Potencijal 一段 glagola preklapa se s pasivom, što je u kolokvijalnom govoru za lakše razlikovanje potaknulo skraćivanje potencijala izbacivanjem *mōre* ら. Potencijal 五段 glagola je savršeno pravilan. Isto kolokvijalno kraćenje kakvo je primijenjeno na 一段 glagole vidimo i za nepravilni glagol 来る. Za nepravilne glagole する i ある uočavamo da se u potencijalu koriste potpuno drugi glagoli. Iako zanimljivo za primijetiti, u praksi ih možemo smatrati potencijalnim oblicima する i ある. To je posebno točno za ありえる jer nema alternativne upotrebe, no できる se pojavljuje i s drugim značenjima od kojih je daleko najčešći izraz oblika *nešto* できて いる → *napravljeno od nečega*.

Upotreba

Osnovno značenje oblika možemo koristiti bez komplikacija, u situacijama koje se dobro preslikavaju na korištenje *moći* kao pom. glagola.

もう食べられません。 *Ne mogu više jesti.*

もう食べれない。 *Ne mogu više jesti.*

それはありえない。 *To nije moguće. dosl. To ne može biti. (često izraz nevjerice)*

¹Jap. 可能形 (か. のう. けい).

²Upotreba potencijala glagola 見る vrlo je rijetka. Razlog tome je veliko preklapanje u značenju s glagolom 見える.

³Ovakvo kraćenje potencijala od 来る dio je govornog, kolokvijalnog jezika.

⁴Slično kao する, ali manje očito, glagol ある zapravo ne dobiva svoj potencijal dodavanjem nastavka već se radi o potpuno drugom glagolu あり得る koji ga zamjenjuje. Čitanje ありうる je arhaično i pojavljuje se samo u infinitivu, dok se oblici rade iz ありえる (npr. ありえない).

Slično kako bi nam stariji učitelj u školi na pitanje *moгу li na WC* odgovorio s *ne znam, probaj*, ni u japanskom nije ispravno potencijalom tražiti dopuštenje. Za ovu upotrebu koristi se neki od izravnijih oblika za traženje dopuštenja, npr. *て* oblik + *も* + *いいですか* (dosl. *je li u redu ako...*).

このリンゴ、食べられますか。

Mogu li pojesti ovu jabuku? ✗ dosl. *Imam li sposobnost pojesti ovu jabuku?*

このリンゴを食べてもいいですか。

Smijem li pojesti ovu jabuku? ✓ dosl. *Je li u redu ako pojedem ovu jabuku?*

Teoretska mogućnost s ことができる

Želimo li izraziti vrlo čistu i doslovnu mogućnost izvršavanja neke radnje, možemo potencijal zamijeniti nešto dužim izrazom koji se oslanja na glagol *できる*. Prisjetimo se da pomoću *こと* možemo pretvoriti glagole u imenice:

食べること *jedenje*

隠すこと *skrivanje*

što koristimo u raznim izrazima i situacijama. Prisjetimo se i da *こと* ima apstraktan prizvuk, ne govorimo o nekoj konkretnoj situaciji gdje smo nešto učinili nego o radnji općenito. Zbog toga izrazi oblika

食べることができる *moguće je jesti* (npr. bez negativnih posljedica)

隠すことはできない *nije moguće sakriti*

također poprimaju apstraktna značenja. Ponekad nam to može pomoći da se preciznije izrazimo, ali bitno je uočiti da je lepeza značenja koja možemo dobiti potencijalom glagola znatno šira. Posudivši primjere s *食べる*,

食べることができる *moguće je jesti* (bez negativnih posljedica)

食べることができない *nije moguće jesti* (teoretski se ne može prožvakati)

食べられる *mogu jesti* (okus mi je prihvatljiv)

食べられない *ne mogu jesti* (bljak mi je)

食べられない *ne mogu jesti* (već sam previše pojeo)

uočavamo da je potencijal glagola puno osobniji i vezan za kontekst - moramo znati ponešto o situaciji u kojoj se govornik nalazi da bismo ispravno protumačili značenje.

Vježba

下記の文をクロアチア語に訳しなさい。

Lv. 1

1. ねられなかった。
2. ヲイコさんは、できない。
3. 武君は来られなかった。

Lv. 2

1. 一週間ずっと寝られなかった。
2. ヲイコさんは「いいえ」と言うことができない。
3. 武君は花子ちゃんの誕生パーティーに来られなかった。

Lv. 3

1. 近所にパーティーが続いていて、一週間ずっと寝られなかった。
2. *「いいえ」と言うことができなかったヲイコさんは怒りを押さえきれなくなった。
3. 脚を折った武君は花子ちゃんの誕生パーティーに来られなかった。

Imperativ

Ovaj glagolski oblik se koristi za izražavanje naredbi ili zahtjeva. Može se koristiti među bliskim osobama (npr. roditelj-dijete) za davanje instrukcija te se također koristi u nepravnom govoru¹, za motiviranje i u nekim frazama.

立て。	<i>Ustani!</i> (Naredba)
がんば 頑張れ。	<i>Daj sve od sebe.</i> (Motivacija)
始めろと言われた。	<i>Rekli su nam da počnemo.</i> (Nepravni govor)

Tvorba

Tvorba ovog glagolskog oblika se razlikuje ovisno o tipu glagola. Za いちだん glagole imperativ se tvori tako da završetak ~ る postane ~ ろ.

し ドアを閉めろ。	<i>Zatvori vrata.</i>
しず 静かに食べろ。	<i>Budi tiho i jedi.</i>

Za ごだん glagole slog na koji završavaju prelazi u -e oblik.

いらない物を売れ。	<i>Prodaj što ti ne treba.</i>
すみ 隅で立て。	<i>Stoj u kutu.</i>

Također postoje i nepravilni glagoli koji su dani u tablici ispod zajedno s primjerima ostalih tipova glagola.

Drugi oblici

Imperativ se može izraziti koristeći て oblik. Dolazi od izricanja zamolbe, npr. 見てくれ ili 見てください, gdje se izostavljanjem nastavaka dobiva blaži oblik imperativa, 見て。

Drugi, pristojniji oblik imperativa se dobiva dodavanjem ~ なさい na korijen glagola, kao prilikom tvorbe ~ ます oblika. Koristi se u formalnim situacijama, ali i u obraćanju mlađim osobama (djeci) ili osobama nižeg statusa što, ovisno o kontekstu, se može smatrati bezobraznim.

見なさい。	<i>Gledaj.</i>
遊びなさい。	<i>Igraj.</i>

Slično て imperativu, izostavljanjem nastavaka zamolbe dobiva se negativni imperativ, npr. 見ないで。 Autoritativniji oblik se dobiva dodavanjem nastavka な na rječnički oblik glagola.

座らないで。	<i>Nemoj sjedit.</i>
逃げるな。	<i>Nemoj bježat.</i>

¹Nepravni govor se smatra naprednom upotrebom imperativa.

Vježba

Lv. 1 - 次の文を日本語に訳しなさい:

だま

1. 黙れ!
2. 忘れるな!
3. 自分を信じろ!
4. 心配するな。
5. 死ね!

Lv. 2 - 次の文を日本語に訳しなさい:

1. もう10時だから早く寝なさいよ。
2. みんなが待っているから早く来い。
3. 僕の本を忘れないでくださいね。
しん. じん しよ. るい
4. 新人、ちゃんと書類を書き込みなさい。
じゅん. び
5. 早く出かける準備をしなさい。

Lv. 3 - 次の文を日本語に訳しなさい:

1. お父さんはもう前みたいに元気じゃないということを忘れないでね。
こう. ろん
2. お金のことで口論するのはやめろ。
なが. い. す よこ
3. 目を閉じて少しの間長椅子に横になってなさい。
4. もうこれ以上その話を私に聞かせないでください。
ひつ. よう か
5. 助けを必要としている人には誰でも手を貸してあげなさい。

Tablica oblika

	辞書形	命令形	例		
一段	～る	～ろ	食べる	→	食べろ
五段	～く	～け	行く	→	行け
	～ぐ	～げ	泳ぐ	→	泳げ
	～す	～せ	話す	→	話せ
	～つ	～て	持つ	→	持て
	～う	～え	追う	→	追え
	～ぶ	～べ	選ぶ	→	選べ
	～む	～め	読む	→	読め
	～る	～れ	切る	→	切れ
	～ぬ	～ね	死ぬ	→	死ね
不規則			来る	→	来い
			する	→	しろ
			ある	→	あれ
否定形		+ な	死ぬ	→	死ぬな
			行く	→	行くな